

Summary from previous week

- We make *hamotzi* over two whole loaves. Each loaf should be at least a *kazayis* in size.
- Regardless of the number of times a day one eats, one should start each meal with *lechem mishneh*.
- In case of difficulty, one whole loaf will suffice at the third Shabbos meal, at additional meals one has on Shabbos and at any meals one has on Yom Tov over and above the two obligatory meals.

משנה ברורה סימן רעד ס"ק א

(א) שתי ככרות - זכר למן דכתיב לקטו לחם משנה [א] וגם ביו"ט צריך לבצוע על שתי ככרות. וגם הנשים [ב] מחויבות בלחם משנה שהיו ג"כ בנס המן. ואם יוצא בלחם משנה בפת הבאה בכיסנין עיין לעיל בסימן קס"ח ס"ז שם במ"ב ובה"ל:

Mishnah Berurah 274:1

(1) Two...loaves. This is in remembrance of the manna, regarding which it is written: "on the sixth day that they gathered a double portion of bread." On Yom Tov one must also break bread over two loaves. Women are also obligated in the requirement of two loaves since they were also included in the miracle of the manna. As to whether one may fulfill the requirement of two loaves with *pas haba'ah bekisnin*, see Mishnah Berurah 168:7 and in the Beyur Halachah.

משנה ברורה סימן רעד ס"ק ב

(ב) שלמות - ועוגה שנשרפה קצת ועדיין לא נחתך ממנה יש אומרים דיוצאין בו לענין לחם משנה עיין בש"ת [ג] אם אין לו פת שלמה אינו מעכב ויכול לקדש אפילו על כזית פת ונכון לנהוג שזה שבוצע יכוין לפטור בברכת המוציא כל המסובין וגם יאמר להמסובין שיכוונו לצאת בברכתו כדי שכולם יצאו בלחם משנה וכשמוציא אחרים יאמר ברשות רבותי אע"פ שהוא הבעה"ב או הגדול והוא מדרך ענוה:

Mishnah Berurah 274:1

(2) Whole. Some authorities hold that one can fulfill the requirement of two loaves with a partially burnt loaf whose burnt portion has not yet been cut off from it. See *Shaarei Teshuvah*. If one does not have a whole loaf of bread he is not disqualified from fulfilling his requirement. In the same manner, Kiddush may be recited even over a piece of bread the size of an olive.

The proper custom is, that the one who breaks open the bread should consciously intend to exempt all of the company seated at the table with his *HaMotzi* blessing, and he should also instruct the company that they consciously intend to fulfill their obligation with his blessing. This is in order that everyone present will fulfill the requirement of two loaves. When exempting others with his blessing, one should first say: ברשות רבותי (with my master's permission), even if he is the host or the greatest Torah scholar present, for this is in the manner of humility.

ו. שני לחמים שנדבקו זה אל זה בשעת אפייתם, יוצא בהם ידי לחם-משנה, גם בהיותם דבוקים זה לזה (טז), אך יש בין האחרונים מי שחולק, ולדעתו יש להפריד אותם זה מזה (יז). ואם מפריד הלחמים זה מזה והם שלמים, גם אם ניכר שהיו דבוקים, הם נחשבים לשלמים (יח). ואם נדבק קצת מלחם אחד במשנהו, טוב להסירו, כדי שיראה שלם (יט).

Shemiras Shabbos Kehilchaso 55:6

Two loaves which became stuck together whilst being baked may be used as *lechem mishneh*, even if they are still attached to each other. However, there is a view which disputes this and holds that one must first separate them. In the event that one separates them from each other, and they remain whole, they are indeed considered whole loaves, even if one can tell they were joined together. Where part of one loaf remains stuck to the other, it is well to remove the piece, so that the loaf to which it is stuck should indeed look whole.

שולחן ערוך אורח חיים סימן קסז סעיף ד

(כג) יתן י שתי ידיו על הפת בשעת ברכה, שיש בהן י' אצבעות כנגד י' מצות (כד) התלויות בפת ולכך יש י' תיבות בברכת המוציא וי' תיבות בפסוק מצמיח חציר לבהמה (תהילים קד, יד) וי' תיבות בפסוק עיני כל אליך ישברו (תהילים קמה, טו) וי' תיבות בפסוק ארץ חטה ושעורה (דברים ה, ח) וי' תיבות בפסוק ויתן לך (בראשית כז, כח).

Shulchan Aruch Orach Chaim 267:4

4 (23) One should place both his hands on the bread when he makes the blessing, since there are ten fingers on one's hands, corresponding to the ten mitzvos (24) connected with bread. In view of these ten mitzvos there are ten words in the blessing *HaMotzi*, ten words in the verse *Matzmiach Chatzir LaBeheymah*, ten words in the verse *Eyney Chol Eylecha Yesabeyru*, ten words in the verse *Eretz Chitah Use'orah* and ten words in the verse *VeYiten Lecha*.

תהלים פרק קד פסוק יד

מְצַמִּיחַ חֲצִיר לְבִהֵמָה וְעֹשֵׁב לְעֹבְדֵי הָאָדָם לְהוֹצִיא לָהֶם מִן הָאָרֶץ:

Psalms 104:14

He makes grass grow for animals and herbs for the service of man, to bring forth bread from the earth.

תהלים פרק קמה פסוק טו

עֵינֵי כָל אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ:

Psalms 145:15

The eyes of everyone hope in You and You give them their food in its time.

דברים פרק ח פסוק ח

אֶרֶץ חֹטֵה וְשֹׁעֲרָה וְגִפְנֵי וְתַאֲנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדָבָשׁ:

Deuteronomy 8:8

A land of wheat and barley, and the vine and the fig and the pomegranate, a land of the oil olive and honey.

בראשית פרק כז פסוק כח

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ:

Genesis 27:28

May God give you from the dew of the heavens and from the fats of the land and an abundance of grain and wine.

משנה ברורה סימן קסז ס"ק כד

(כד) התלויות בפת - כי עשר מצות אדם עושה עד שלא יאכל פרוסת פת [ירושלמי ספ"ק דחלה] בשעת החרישה לא תחרוש בשור ובחמור יחדו בשעת הזריעה שדך לא תזרע כלאים בשעת דישה לא תחסום שור בדישו. לקט שכחה ופיאה תרומה ומעשר ראשון ושני וחלה:

Mishnah Berurah 167:24

(24) Connected with bread. For man fulfills ten mitzvos before one can eat a piece of bread. [Talmud Yerushalmi at the end of the first chapter of *Challah*.] When one plows he observes the mitzvah "You shall not plow with an ox and a donkey together" (Deuteronomy 22:10); when one sows, he observes the mitzvah "You shall not sow your field with mixed seed" (Leviticus 19:19); when one threshes, he observes the mitzvah "You shall not muzzle an ox when it threshes." (Deuteronomy 25:4). In addition, one fulfills the mitzvos of *leket* (Leviticus 19:9) *shichechah* (Deuteronomy 24:19) and *peyah* (Leviticus 19:19) and separating *terumah*, the first tithe, the second tithe (Bamidbar 18:12, 21 and Devarim 14:22-29) and *challah*. (Bamidbar 15:17-21).

מגן אברהם סימן רעד ס"ק א

א התחתונה - וב"ה כתב לבצוע על העליונה כאשר נהגו הזקנים משנים קדמונים דאין מעבירין על המצות ע"כ ורש"ל נהג לבצוע על שתיהן (של"ה) ול"נ להכריע דבתחלה יניחנו למעל' בשעת אמירת ויכלו ובשעת המוציא יקח העליונה בידו ויניחנה למטה ויבצע עליו, המדקדקים נוהגים לרשום בסכין קוד' ברכה [ב"ה סי' קס"ז בשם רש"ל וכ"כ בספר ת"ה]:

Magen Avraham 274:1

The lower one – The Bach (Rabbi Yoel Sirkis d.1640) wrote: *One should cut the top challah in the same manner of our sages of yesteryear for one should not pass over the opportunity to perform a mitzvah (and by cutting the lower challah one would inevitably have to pass over the opportunity of cutting the top challah)* endquote. The Rashal (Rabbi Shlomo Luria d. 1573) had the custom to cut both of them. It appears to me that one should initially place it on top during Kiddush and at the time for *HaMotzi* and then take the top one in his hand and place it underneath and break it. There are those who are particular and have the custom to mark with a knife before making the blessing.

שולחן ערוך אורח חיים סימן רעד סעיף ג

אין המסובין רשאים (ז) לטעום עד שיטעום הבוצע, ואם יש לפני כל אחד (ח) לחם משנה יכולים לטעום אע"פ שעדיין לא טעם הוא.

Shulchan Aruch Orach Chaim 274:3

3 The company seated at the table is not permitted (7) to partake of the bread until the one who breaks open the bread partakes of it. However, if any of them has (8) two loaves in front of him, he may partake of his loaves, even though the one who breaks open the bread has not as yet partaken of his loaf.

שולחן ערוך אורח חיים סימן רעד סעיף ד

(ט) סעודה זו ושל [ג] שחרית אי אפשר לעשותה בלא פת.

Shulchan Aruch Orach Chaim 274:4

4 (9) The Friday night and Shabbos morning meals cannot be held without bread.

שולחן ערוך אורח חיים סימן קסז סעיף ה

(כה) לא יבצע <ה> עד יא שיביאו (כו) לפניו (כז) מלח או ליפתן (פ"י רש"י כל דבר הנאכל עם הפת) ללפת בו פרוסת הבציעה, ואם היא <ו> נקייה או שהיא מתובלת בתבלין או במלח כעין שלנו או נתכוין לאכול (כח) פת חריבה, (כט) יב אינו צריך להמתין. הגה: ומ"מ מצוה להניח על כל שלחן מלח קודם שיבצע, כי השלחן (ל) יג דומה למזבח (לא) והאכילה כקרבן, ונאמר: על כל קרבנך תקריב מלח (ויקרא ב, יג) (ב"י בשם שבלי הלקט) (לב) יד והוא מגין מן הפורעניות (תוס' והגהות אשירי פרק כיצד מברכין (לג) טו וע"ל סוף סימן ק"ע).

Shulchan Aruch Orach Chaim 167:5

5 (25) One should not break the bread until he has been served (26) in front of him (27) salt or relish (*Rashi explains relish as any item eaten with bread*) to be added to the piece of bread he breaks off. However, if the bread is baked from pure flour or is seasoned with spice or salt like our bread or if one intends to eat (28) plain bread, (29) he does not need to wait for salt or relish. *Gloss: Nevertheless, it is a mitzvah to bring salt onto the table in all cases before one breaks the bread, for the table (30) is likened to the altar (31) and eating to a sacrifice, and it is stated (Leviticus 2:13), "With all your sacrifices you shall offer salt."* (32) *The salt is a protection against punishment.* (33) *See below at the end of Sec. 170.*

שולחן ערוך אורח חיים סימן קסז סעיף יח

(פח) הבוצע לח נותן [כב] פרוסה לפני כל אחד והאחד נוטל פרוסה בידו, ואין הבוצע נותן ביד האוכל א"כ (פט) לט היה אבל. (פרשה ציון בידיה (איכה א, יז) (צ) רמז לפרוסת המוציא שנותנין בידו בשעת אבילות) (ב"י ואבודרהם בשם רמב"ם פ"ז מהלכות ברכות ותשובות הרשב"א).

Shulchan Aruch Orach Chaim 167:18

18 (88) The person who breaks the bread should place a portion of bread before each one of the diners and the diner should take the portion in his hand himself. He should not place the portion directly in the hand of the eater unless the eater (89) is a mourner. "*Zion spreads out her hands*" (*Lamentations 1:17*) is (90) an allusion to the fact that the portion which is eaten following the blessing *Ha-Motzi* is placed in the mourner's hand when he is in mourning.

שולחן ערוך אורח חיים סימן קעא סעיף א

עושה אדם (א) צרכיו (ב) בפת והני מילי דלא ממאיס ביה, (ג) אבל מידי דממאיס ביה, * (ד) לא; * הילכך אין מניחין עליו בשר חי, ואין מעבירין עליו (ה) כוס מלא, ואין סומכין בו הקערה * (ו) אם היא (ז) מלאה דבר שאם יפול על הפת ימאס, ואין נוטלין הידים ביין בין חי בין מזוג <א> אפילו נטילה (ח) שאינה צורך אכילה, (ט) א <ב> ואין זורקין הפת משום בזיון אוכלים; וכשם שאין זורקין את הפת, כך אין זורקין אוכלין (י) הנמאסים ע"י זריקה; אבל מידי דלא ממאיס, (יא) כגון אגוזים ורימונים וחבושים, שרי.

Shulchan Aruch Orach Chaim 171:1

1 A person may carry out (1) his needs (2) with bread. However, this applies only if the bread will not become repugnant as a result of what he does with it, (3) but something that will make it repugnant (4) may not be done with it. Consequently, one may not place raw meat on bread, one may not pass (5) a full cup of drink over bread and one may not support a bowl with bread, (6) if the bowl is (7) full of an item that will make the bread repugnant if it falls on it. One may not wash his hands with wine irrespective of whether it is neat or diluted, even if the washing (8) is not done for the sake of fulfilling an obligation to wash one's hands before eating. (9) One may not throw bread, because this constitutes contempt for food. Just as one may not throw bread, one may also not throw other food (10) that will become repugnant through being thrown. However, it is permitted to throw food items that will not become repugnant as a result, (11) such as nuts, pomegranates and quinces.